

Europautvalget

INFORMASJONSPAKKE FRA FAGGRUPPE PÅ EØS/EU

5. JUNI 2023

Det vises til innkalling til møte i Europautvalget, sendt 30. mai. Møtet finner sted 5. juni. Fra regjeringen stiller utenriksminister Anniken Huitfeldt. Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonal avdeling) har utarbeidet nedenfor bakgrunnsinformasjon knyttet til saker på dagsorden.

Utenriksministeren vil redegjøre for:

- EØS-rådsmøtet 24. mai
- Grønn omstilling og samarbeid med EU
- Østersjøsam arbeidet
- Polen – EØS-midlene

Rettsaker:

- Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 13. juni

Utenriksministeren vil redegjøre for:

EØS-rådsmøtet 24. mai

EØS-rådet er det øverste politiske organet i EØS-samarbeidet, og møtes to ganger i året. På møtet 24. mai deltok utenriksministrene fra Norge, Island og Liechtenstein. Fra EU-siden deltok Sveriges europaminister Jessika Roswall som representant for EU-formannskapet, samt Europakommisjonens visepresident Maroš Šefčovič og representanter fra EUs utenriktstjeneste (EEAS).

EØS-rådet diskuterte EØS-avtalens generelle virkemåte og holdt en orienteringsdebatt med tittelen «[Building long-term competitiveness in the internal market in the face of global challenges](#).» Forut for møtet ble det avholdt en uformell politisk dialog med fokus på Ukraina og Kina. Agenda for møtet fremgår [her](#). I pressemeldingen fra møtet fremheves: «[During the meeting, the EEA EFTA States emphasised the need to ensure the EEA's continued success in a rapidly changing world. They also highlighted their determination to collaborate with the EU to further facilitate the green transition and speed up the digitalisation of industry and public services](#).»

På EØS-rådsmøtet gjøres ingen formelle vedtak, men det pleier å bli vedtatt felles konklusjoner. Disse, sammen med referatet fra forrige møte i EØS-rådet og fremdriftsrapporten gir informasjon om hvordan samarbeidet fungerer og status på ulike områder.

På [møtet 24. mai](#) ble det for fjerde gang på rad ikke vedtatt felles konklusjoner, kun [en ensidig uttalelse fra EØS EFTA-landene](#). Forrige gang dette skjedde sa utenriksminister Huitfeldt at dette skyldtes Ungarn, og at bakgrunnen trolig er konflikten om EØS-midlene, [ref. omtale i EU/EØS-nytt 16. desember 2022](#) og informasjonspakken til [Europautvalget 8. desember 2022](#). I den ensidige [uttalelsen](#) fra møtet 24. mai står det at «*While formal EEA Council conclusions were regrettably not adopted at today's Council meeting, we underline the good functioning of the EEA Agreement, which was the subject of an in-depth assessment and confirmation at our meeting.*»

Ensidig EØS/EFTA-uttalelse

Den ensidige uttalelsen fra EØS EFTA-ministrene fremhever et sterkt engasjement for et Europa bygget på fred, demokrati og rettssikkerhet, og at «*The EEA EFTA States remain the closest of partners of the EU and are aligned with the EU's sanctions against Russia.*» EØS-avtalen gjør EØS EFTA-landene til like partnere i det indre markedet. Når det gjelder den amerikanske Inflation Reduction Act (IRA) ønsker man at «*Any solution that is found between the EU and the US in the context of the US Inflation Reduction Act should also take into account the whole of the Internal Market. It is in our common interest that we do not risk breaking up European value chains.*»

EØS EFTA-landene vil samarbeide med EU for å legge til rette for grønn omstilling og fremskynde digitalisering av industri og offentlige tjenester. Uttalelsen avslutter med: «*The EEA EFTA States underline the need to further strengthen communication efforts about the EEA Agreement and its benefits for citizens and businesses. Next year's 30th anniversary of the EEA Agreement provides an excellent opportunity to work towards these goals. The EEA EFTA States will look forward to celebrating this milestone in cooperation with our EU partners.*»

Framdriftsrapport om status for EØS-samarbeidet

I forkant av de halvårlige møtene i EØS-rådet publiseres det en framdriftsrapport om status for EØS-samarbeidet: [Progress report of the EEA Joint Committee](#). Siden forrige møte i EØS-rådet i

november 2022 har EØS-komiteen vedtatt 207 EØS-komitebeslutninger som innlemmer 384 rettsaker i EØS-avtalen.

Etterslepet

Rapporten informerer om det såkalte etterslepet (antall rettsaker som ikke er tatt inn i EØS-avtalen, men som er trådt i kraft i EU). Målt fra 5. april 2023 var etterslepet 612 rettsaker sammenliknet med 574 rettsaker 12. oktober 2022. Siden oktober har dermed etterslepet økt noe. Av de 612 rettsaktene er 216 av disse tidlig i innlemmelsesprosessen, og der ikrafttredelsesdatoen i EU har passert for mindre enn seks måneder siden.

Per 5. mai 2023 var antallet beslutninger som venter på oppfyllelse av konstitusjonelle krav (og der seksmånedersfristen var utløpt) 31, sammenlignet med 32, per 12. oktober 2022. Rapporten angir også viktige EØS-komitebeslutninger som er vedtatt innlemmet i EØS-avtalen siden det forrige rådsmøtet i november, herunder [AMT-direktivet om audiovisuelle mediatjenester](#), [NIS-direktivet om tiltak for nettverks- og informasjonssikkerhet](#) og [EASA-forordningen 2018](#).

Etterslepet har vært et gjennomgangstema i de fleste EØS-rådsmøter de siste årene. I [referatet fra EØS-rådsmøtet i november 2022](#) ble det pekt særskilt på etterslepet mht. energirettsaker. I en orienteringsdebatt om energisikkerhet den gang la Kommisjonen vekt på at «*We need to ensure that rules on security of supply in the electricity sector are fully updated under the EEA. We should also reflect critically on the current non-application of rules on security of gas supply. These questions are a sign of a wider challenge we face: how to deal with the backlog of energy acquis that still needs to be incorporated? Today, less than half of the energy acquis we adopted since 2009 has been transposed within the EEA.*» Kommisjonen understreket videre at «*... the EEA Agreement provides the robust framework we need to tackle it head on, by ensuring we can incorporate the new legislative frameworks quickly. It therefore becomes evident that we need to identify how to handle the outstanding energy acquis swiftly, so that the basis is provided for the decarbonisation. Electricity and renewables must be given priority treatment, to pave the way for the decarbonisation package.*»

Da olje- og energiminister Aasland holdt innlegg i [europautvalgsmøtet i Stortinget 8. desember 2022](#) kommenterte han etterslepet som EU-siden hadde påpekt i EØS-rådsmøtet rett før: «*Det er ikke til å legge skjul på at vi har et betydelig etterslep når det gjelder gjennomføringen av energirettsaker i EØS-avtalen. Det er flere årsaker til dette. Forsterket energisamarbeid i EU og økte ambisjoner innebærer et større volum av rettsaker med hyppigere revisjoner enn det vi har sett tidligere. I tillegg til at mengden rettsaker fra EU øker, er det også andre elementer som spiller inn. Det er omfattende regelverk, og departementet må foreta grundige gjennomganger, som er tidkrevende. Vi arbeider for norske interesser og at særegenhetene i det norske energisystemet blir tatt hensyn til.*»

Utestående rettsaker

Framdriftsrapporten til EØS-rådsmøtet nå 24. mai gir en oversikt over viktige utestående rettsaker som man ønsker en rask løsning på. Henvisningen under viser gjennomgående til Europalov og rettsaktens forkortelse for bedre lesbarhet, i tillegg til at Europalov gir informasjon om hvor rettsakten er i EØS-prosessen:

- [Godkjenning og merking av genmodifiserte \(GM\) næringsmidler og fôrvarer](#)
- [Energieffektiviseringsdirektivet 2012](#)
- [Bygningsenergidirektivet: endringsbestemmelser](#)
- [Adgang til naturgasstransmisjonsnett: gjennomføringsbestemmelser om harmoniserte tariffstrukturer, nettverkskode for interoperabilitet og datautveksling for gasstransmisjonsnett, adgang til naturgasstransmisjonsnett:](#)

[gjennomføringsbestemmelser om mekanismer for kapasitetstildeling og kapasitetstildeling i naturgasstransmisjonsnett](#)

- [Nettkode om nettilknytning av generatorer](#)
- [REMIT-forordningen om integritet og gjennomsiktighet i energimarkedet](#)
- [Kostnadsoptimalitetsforordningen om bygningers energiytelse](#)
- [Grensekryssende elkrafthandel: nettkode om nødsituasjoner og gjenoppretting](#)
- [Prosedyreforordningen 1999 om statsstøtte: endringsbestemmelser 2013](#)
- [Nett- og videresendingsdirektivet: opphavsrett for overføringer og videresendinger av radio og tv-programmer](#)
- [Digitalmarkedsdirektivet: opphavsrett i det digitale indre marked](#)
- [Felles regler for sivil luftfart: endringer inkludert bestemmelser om offshore helikopteroperasjoner](#)
- [Regler og standarder for klasseselskap og inspeksjon av skip \(forordning\)](#)
- [Det europeiske sjøsikkerhetsbyrå \(EMSA\): endringsbestemmelser](#)
- [Styrking av nasjonale myndigheters rolle i håndheving av konkurranseregelverket for det indre marked](#)
- [Søksmål og erstatning ved overtredelse av konkurransereglene](#)
- [Innskuddsgarantidirektivet 2014 om garanti for innskudd i banker og kredittinstitusjoner](#)
- [CBE-direktivet om trafikkbøter over landegrensene](#)
- [Kontrollforordningen: utfyllende bestemmelser om unntak for kontroll av visse kategorier av dyr og varer i passasjerbagasje og forsendelse av varer til personlig bruk](#)
- [Det europeiske arbeidsmarkedsbyrå](#)
- [Takdirektivet 2016 om reduserte utslipp av visse forurensende stoffer til luft](#)

Utover dette viser fremdriftsrapporten til EØS-midlene og oppstart av forhandlinger om nye finansielle bidrag. Forhandlingene startet 16. juni 2022. [Se egen sak lenger ned](#).

Offentlig referat fra møtet i EØS-rådet 23. november 2022

[Referatet fra høstens EØS-rådsmøte](#) ble offentliggjort i tilknytning til møtet 24. mai. Utenriksminister Huitfeldt redegjorde for EØS-rådsmøtet 23. november i [Europautvalget 8. desember 2022](#). Solidaritet med Ukraina, cybersikkerhet, grønn og digital omstilling, forhandlinger om nye finansielle bidrag (finansieringsmekanisme), IRA og etterslepet var sentrale diskusjonstema den gangen. Orienteringsdebatten omhandlet *Energy transition and Energy Security*. For fylldigere omtale av referatet, se [EU/EØS-nytt 2. juni 2023](#).

Grønn omstilling og samarbeid med EU

«Regjeringa ønsker å videreutvikle samarbeidet med EU innenfor klima, miljø, energi, industri og grønn omstilling gjennom å etablere en grønn allianse med EU. En slik allianse vil være et rammedokument som åpner for helt konkret samarbeid innenfor viktige temaer som f.eks. batteri og grønn industri.» [Det sa utenriksminister Anniken Huitfeldt på møtet i Europautvalget 21. april i år](#).

[EU og Norge undertegnet en avtale om en grønn allianse 24 april i år](#). I forbindelse med undertegnelsen sa statsminister Jonas Gahr Støre at «Det viktigste for Norge med en slik avtale, er de arbeidsplassene innenfor fornybar industri den kan sikre for Norge de neste årene. Her ligger det viktige muligheter for norsk næringsliv, og regjeringen skal gjøre alt den kan for å tilrettelegge for disse». I møtet i april svarte utenriksministeren på et spørsmål fra Sveinung Rotevatn (V) at alliansen «er en politisk villighetserklæring, så vi må gå inn i hvert enkelt

område, men det er klart at Norge har også en del produkter som er veldig viktige for EU, når det gjelder både mineraler og spesielt også på grønn industriomstilling. Det betyr at vi kan delta på disse områdene, som er veldig viktig.»

[Energi og Klima skrev 19. mai](#) at som oppfølging av alliansen forhandler EU og Norge om et industripartnerskap om bærekraftige råmaterialer og batterier. Statssekretær Steinar Åfar Viseth i Nærings- og fiskeridepartementet sier her at partnerskapet «er en viktig leveranse under den brede overbygningen som grønn allianse er. Det var derfor nødvendig å få grønn allianse på plass først. Nå som alliansen er inngått, trer vi inn i siste innspurt i forhandlingene om industripartnerskapet med EU. Vi tar sikte på å slutføre prosessen før sommeren.»

Kommisjonen presenterte 1. februar en [industriplan for det grønne skiftet](#) som bl.a. ble [drøftet på møtet i Konkurranssevnerådet 27. og 28. mai i år](#). Planen tar utgangspunkt i det indre marked og bygger videre på eksisterende initiativ innenfor klima og energi. Samtidig varslet Kommisjonen om konkrete lovforslag knyttet til netto-nullindustri, kritiske råmaterialer og utforming av elektrisitetsmarkedet. Kommisjonen ønsker også å gjøre statsstøtte- og andre ordninger enklere og mer målrettede og vedtok 9. mars et [nytt midlertidig rammeverk for statsstøtte](#) til sektorer som er av sentral betydning for omstillingen til en klimanøytral økonomi, [Temporary Crisis and Transition Framework](#). Mer langsiktig vil Kommisjonen også foreslå et eget fond for å øke investeringene i det grønne skiftet i Europa, samt å bruke handelsavtaler aktivt i det grønne skiftet.

EUs grønne industriplan regnes som EUs svar på USAs Inflation Reduction Act (IRA). IRA er en subsidie- og støtteordning for å utvikle den amerikanske fornybarsektoren og amerikansk nullutslippsteknologi, og er nærmere omtalt i [informasjonspakken](#) til møtet i Europautvalget 13. mars. Mange i Europa frykter at IRA vil føre til at ny industri etablerer seg i USA og at europeiske produkter og innsatsfaktorer skal bli utestengt fra det amerikanske markedet. Det pågår samtaler med amerikanske myndigheter om dette. Det var også tema på det fjerde møtet i [Trade and Technology Council \(TTC\) som ble avholdt i Luleå 30. – 31. mai i år](#). I oppsummeringen fra møtet vises det blant annet til at «*The newly-launched Clean Energy Incentives Dialogue will help ensure that EU and US incentive programs for a clean economy are mutually reinforcing.*» [Samtidig skrev Politico 30. mai](#) at det ikke ble oppnådd noe gjennombrudd «*on separate, but related, negotiations to allow European automakers and their suppliers to benefit from subsidies that are part of the U.S. Inflation Reduction Act, or legislation to jumpstart the country's green energy industries.*» Dialogen mellom EU og USA er også nærmere omtalt i [informasjonspakken til møtet i Europautvalget 21. april](#).

Regjeringen i Norge har vært opptatt av at norsk næringsliv må sikres samme adgang til det amerikanske markedet som næringslivet i EU. Det har derfor både vært dialog med Kommisjonen i Brussel om at Norge skal inkluderes i eventuelle avtaler med USA, men også direkte kontakt med amerikanske myndigheter. Se også omtale av dette i [informasjonspakken til møtet i Europautvalget 13. mars i år](#). På oppdrag fra NHO har [Menon Economics laget en rapport om subsidier til grønn teknologi i EU, USA og Norge i tillegg til tre rapporter om subsidier til hydrogen, batterier og vindkraft](#). Rapporten viser blant annet til at IRA innebærer et høyere støttenivå enn hva som tilbys i EU og Norge. Selv om statsstøttenivået er høyere i USA, vil også investeringsbeslutninger være basert på faktorer som regulatoriske forhold, skattepolitikk, politisk usikkerhet og energipriser. For disse faktorene fant ikke Menon systematiske forskjeller mellom USA, EU og Norge.

Forordningene om netto-null industriene og kritiske råmaterialer

Det var 16. mars i år Kommisjonen la fram forslag til de to forordningene om netto-null industriene (Net Zero Industry Act) og kritiske råmaterialer (Critical Raw Materials Act) som utgjør en sentral del av EUs nye industriplan. Begge forslagene er merket som EØS-relevante av Kommisjonen. Det er ambisjoner om en rask behandling av forslagene i Rådet og Europaparlamentet. Det var høringer om begge forslagene på møtet i Europaparlamentets

industri-, forskings- og energikomiteé (ITRE) 23. mai i år, jf. [omtale i Stortingets EU/EØS-nytt 25. mai](#). Begge forslagene er detaljert omtalt i [informasjonspakken til møtet i Europautvalget 21. april](#).

Kritiske råmaterialer

Forordningen om råmaterialer skal styrke ulike stadier i EUs forsyningskjede for kritiske råmaterialer, diversifisere EUs import for å redusere strategisk avhengighet, forbedre EUs overvåkingskapasitet når det gjelder forstyrrelser i forsyningskjeden og øke resirkulering av kritiske råmaterialer i EU.

[Saksordfører i Europaparlamentet er Nicola Beer \(Renew Europa, Tyskland\)](#). Hun la fram sitt utkast til innstilling 15. mai og det var frist 25. mai for øvrige medlemmer i Europaparlamentet til å fremme endringsforslag til komiteen. Saksordfører og øvrige medlemmer har i alt fremmet 1100 endringsframlegg. Det er også seks andre komiteer som vil behandle forslaget og komme med endringsforslag som vil drøftes i ITRE-komiteen. Det er ventet at disse komiteene vil vedta sine innspill i juli og det er foreløpig lagt opp til at ITRE vil vedtas innstilling i starten av september.

I komiteen sa saksordføreren at hun er opptatt av å fremme innovasjon og substitutt i verdikjedene, strømlinjeforme godkjenningsprosesser og redusere administrative byrder, styrke de økonomiske insentivene for å investere og produsere i Europa og styrke strategiske partnerskap på like vilkår med andre land. Kommentarene fra de andre som hadde ordet var stort sett positive. Det er viktig å se forslaget i sammenheng med annet regelverk inkludert forslaget om nettonullteknologi, krav til naturrestaurering og revisjon av kjemikaliepolitikken. Tiltak for å fremme auka resirkulering bør styrkes. Statsstøtteregeleane må utformes slik at det er like konkurransevilkår i Europa som i USA. Kommisjonen minnet i sin kommentar om at forslaget ikke bare er viktig for det grønne skiftet, men også for digital omstilling og forsvar- og sikkerhetsindustrien. Kommisjonen er også opptatt av å sikre finansiering og stimulere til private investeringer.

Forslaget ble drøftet på møtet i [Konkurranssevnerådet 27. – 28. mai](#). Ministrene drøftet blant annet hvordan lokal motstand mot nye prosjekt kan overvinnest og la vekt på at nye utvinningsprosjekt må være miljømessige og sosialt bærekraftige. [Den svenske energi- og næringsministeren Ebba Busch sa til Agence Europe](#) at det er realistisk at Rådet vedtar sin posisjon i løpet av juni. [Politico skrev 1. juni](#) at Sverige går inn for høyere mål for bearbeiding og resirkulering av råmaterialer i EU enn det Kommisjonen har foreslått.

Nærings- og fiskeridepartementet har gitt noen foreløpige kommentarer til forslaget om kritiske råmaterialer i et non-paper som er oversendt til aktører i Europaparlamentet. Departementet understreker at dette ikke er endelige eller uttømmende kommentarer eller en formell norsk posisjon. Departementet peker på rollen lokale myndigheter har i godkjenningsprosesser i Norge og at det derfor vil være utfordrende med et felles kontaktpunkt. Det vil også være krevende å gjennomføre godkjenningsprosesser så raskt som forslaget tar til orde for og at rask godkjenning ikke må gå på bekostning av miljøkvalitetene i prosjektene. Det vises til at det må tas hensyn til urfolk og at den norske regjeringen er forpliktet til å konsultere Sametinget og andre aktører om prosjekter i de samiske områdene. Non-paperet understreker betydningen av å bruke resirkulert aluminium og at det bør vurderes å inkludere flere materialer på listen over kritiske råmaterialer, inkludert syntetisk grafitt.

Netto nullindustri

Forslaget knyttet til netto-nullindustri indentifiserer blant annet åtte strategiske sektorene som skal få et enklere regelverk og raskere godkjennelsesprosesser i EU.

Saksordfører i Europaparlamentet for [forslaget om netto nullindustri er Christian Ehler \(EPP, Tyskland\)](#) som la fram sitt [utkast til innstilling med endringsforslag 26. mai](#), jf. også [omtale i Agence Europe 31. mai](#). Frist for andre medlemmer til å fremme endringsforslag er 19. juni. Han

skriver at han spesielt er opptatt av å strømlinjeforme definisjonen av netto-nullteknologi og å utvide virkeområdet slik at det omfatter hele verdikjeden. Det siste var også en anbefaling fra flere av ekspertene som deltok i høringen.

I sine kommentarer i høringen tok flere folkevalgte opp ulike spørsmål knyttet til statsstøtte. Enkelte viste til at det ikke må bli slik at de EU-landa som har størst økonomiske muskler, også kan gi mest støtte og tiltrekke seg produksjon og verdiskaping. Andre advarte mot subsidier generelt og var skeptiske til at politikere nå skal plukke vinnere og peke på hvilken teknologi som er verdig støtte. Det er viktig å finne en balanse mellom styrket europeisk produksjon uten samtidig å stenge markedet for teknologi fra andre land. En representant fra EUs regionalkomité mente lokale myndigheter har vært for lite involvert i utformingen av forslaget. Målet om raskere godkjenning av utbyggingsplaner blir ikke oppnådd ved en sentralisert godkjenningsprosedyre, men vil kreve aktiv involvering av også lokale myndigheter.

Høyt tempo og stort omfang

Fra norsk ståsted kan det være verdt å merke seg tempoet i behandlingen og omfanget av de forslagene som nå debatteres. At man ser for seg vedtatte posisjoner i Europaparlamentet og Rådet i løpet av få måneder, kan bety endelig vedtak i EU relativt raskt, avhengig av fremdriften i såkalte trilogforhandlinger mellom Europaparlamentet, Rådet og Europakommisjonen når de kommer i gang. Dette betyr at EØS EFTA-landene enda raskere enn før må posisjonere seg både om EØS-relevans og innhold. Tempoet i EU henger sammen med ambisjonene som nå foreligger om økt strategisk autonomi, behovet for en kraftig respons på amerikanernes IRA og ikke minst behovet for redusert avhengighet av Kina. Europakommisjonen har varslet en ny strategi for økonomisk sikkerhet i slutten av juni som vil sette fokus nettopp på dette. Dette var også tema for G7-møtet i Japan i mai. EU kom i forkant av det møtet med sine [posisjoner på blant annet økonomisk sikkerhet og hvordan G7-landene må jobbe sammen i sin tilnærming til Kina](#).

Østersjøamarbeidet

Østersjørådet ble etablert i 1992 etter dansk og tysk initiativ. Rådet skal igangsette og koordinere samarbeid mellom landene i regionen på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, og har tre langsiktige prioriteringer: fremme regional identitet, fremme en trygg og sikker region, og fremme en bærekraftig utvikling og velstand i hele regionen. Rådet består i dag av Danmark, Estland, Finland, Tyskland, Island, Latvia, Litauen, Norge, Polen, Sverige og EU. Under norsk ledelse av Østersjørådet i fjor ble det etter Russlands invasjon av Ukraina bestemt å suspendere Russland fra videre deltakelse i rådets arbeid. Senere har Russland trukket seg fra rådet. I juni 2022 ble det for første gang på ni år avholdt et møte på ministernivå i Østersjørådet. Utenriksministrene og representanter fra Norden, Baltikum samt Tyskland, Polen og EU møttes i Kristiansand og ble enige om en felles erklæring, kalt [Kristiansand-erklæringen](#), som blant annet uttrykker fortsatt støtte til Ukraina. Tyskland har formannskapet fram til juli 2023.

Utenriksministeren deltar på ministermøtet i Wismar, Tyskland 1-2. juni hvor 'samarbeid og motstandsevne i krise' vil stå sentralt. Møtet vil bli ledet av Tysklands utenriksminister Baerbock. Utenriksminister Huitfeldt uttaler i [pressemelding 26. mai](#) at «*I ei tid prega av tryggingsspolitisk press og klima- og naturkrise er samarbeidet i Østersjørådet enda viktigare. Krigen i Ukraina har styrkt merksemda om Østersjøen, så vel som om Østersjørådet si rolle som forum for politisk dialog og praktisk samarbeid*».

Stortinget deltar i [Det parlamentariske Østersjøamarbeidet](#) (BSPC) som er parlamentenes motstykke til regjeringssamarbeidet i Østersjørådet. Formålet med det parlamentariske østersjøamarbeidet er å fremme den parlamentariske dialogen i Østersjøregionen, samt påvirke regjeringene i utviklingen av østersjøamarbeidet. Den første parlamentariske østersjøkonferansen ble holdt i 1991. I samarbeidet inngår alle de nordiske og baltiske landene, samt Tyskland og Polen. I tillegg deltar regionale parlamenter fra Tyskland.

[EUs Østersjøstrategi](#) (EUSBSR) ble vedtatt i 2009, og er et samarbeid mellom EUs medlemsland rundt Østersjøen (Sverige, Danmark, Estland, Finland, Latvia, Litauen, Polen og Tyskland). Strategien åpner også for samarbeid med EUs naboland i regionen (Norge).

Polen – EØS-midlene

Under [EU/EØS-redegjørelsen høsten 2021](#) varslet utenriksminister Huitfeldt en gjennomgang av programmene under EØS-midlene i Polen. Hun uttalte bla. at «*vi vil følge årvåkent med på polske myndigheters holdning til inngåtte forpliktelse og felles spilleregler i det europeiske samarbeide*», og «*Vi vil nå foreta en full gjennomgang av programsamarbeidet med Polen, for å sikre økt overvåking og kontroll av norske midler. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om dette*». På møtet i Europautvalget vil utenriksministeren kort orientere om denne gjennomgangen.

Den forrige avtalen om EØS-midler gjaldt for perioden 2014-2021. Forhandlinger om en ny periode for EØS-midler startet 16. juni 2022. Målet med midlene er å utjevne økonomiske og sosiale forskjeller og styrke Norges bilaterale forhold til mottakerlandene. Regjeringen har uttalt at den vil legge spesielt vekt på å fremme og verne demokrati og å fremme rettsstatsprinsipper. Den norske forhandlingsdelegasjonen ledes av Norges ambassadør til EU, Rolf Einar Fife. Den forrige avtalen for perioden 2014-2021 ble inngått i 2015 og omfattet en EØS-mekanisme og en norsk mekanisme. Norge skulle bidra med 97,7 prosent av det totale bidraget, mens Island dekket 1,6 prosent og Liechtenstein 0,7 prosent. Fordelingen mellom mottakerlandene ble basert på innbyggertall og BNP. Polen er det desidert største mottakerlandet. For perioden ble det forhandlet fram rammeavtaler med 14 av de 15 mottakerlandene. Det ble ikke inngått en avtale med Ungarn på grunn av uenighet om forvaltningen av midler som skulle gå til sivilsamfunnet. Det medfører at Ungarn ikke mottok noen EØS-midler for denne perioden. Også forholdet til Polen er utfordrende.

Utviklingen i Polen på rettsstatsområdet går i feil retning. Den nasjonalkonservative regjeringen i landet har systematisk undergravd domstolenes uavhengighet og skapt usikkerhet om Polens oppslutning om grunnleggende rettsstatsprinsipper som ligger til grunn for samarbeidet i EU- og EØS, og den europeiske menneskerettighetskonvensjon. Den norske domstolsadministrasjonen avsluttet sitt samarbeid med polske kollegaer etter den såkalte domstolsreformen i landet. Fra norsk side ble det også sagt at kommuner i Polen som har erklært seg som såkalte LHBT-frie soner, ikke kan motta støtte, se bla. [svar fra utenriksminister Søreide til representant Huitfeldt av 14. september 2020](#). Også i EU har forholdet til Polen skapt utfordringer gjennom mange år. I tillegg til en rekke traktatsbruddsaker, er den såkalte artikkel 7-prosedyren iverksatt. Den medfører at et medlemsland som vedvarende bryter med EUs grunnleggende verdier, i siste instans kan miste medlemskapsrettigheter, se grundig omtale i [informasjonspakken til møtet i Europautvalget 28. april 2022](#). Europakommisjonen [meddelte 15. februar 2023 at Polen vil bli tatt til EU-domstolen](#). Bakgrunnen er nettopp de polske domstolenes manglende uavhengighet og at Polen undergraver EU-retten. [På EUs rådsmøte 30. mai](#) ble det som del av art 7-prosedyren foretatt høring av både Ungarn og Polen om rettstatsutviklingen i de respektive landene. Høringen var den 6. i rekken.

Markedsadgang for fisk

Parallelt med EØS-midlene forhandles det også om markedsadgang for fisk.

Alf Ole Ask fra [Energi og Klima skriver i Nationen 25. mai](#) at de parallelle forhandlingene «*står i stampe*». Partene skal ha etablert to arbeidsgrupper, en for sjømat og en for EØS-midlene. Disse skulle etter planen ha avsluttet sitt arbeid i fjor høst før det skulle forhandles videre. Men det skjedde ikke, ifølge Ask. Han viser til Utenriksdepartementet som sier at «*De to arbeidsgruppene har hatt konstruktive møter, og arbeidet pågår fortsatt*». Etter det Ask erfarer var det et møte på ekspertnivå om EØS-midlene 8. mai, og det skal være lagt opp til uformelt møte mellom forhandlingslederne 31. mai og nye ekspertgruppemøter i juni. På konkret spørsmål fra Energi og Klima om det er markedsadgang for sjømat som nå er problemet, skal

Utenriksdepartementet ha svart at «*Forhandlingene er omfattende, og det er mange forhandlingstemaer partene skal bli enige om, inkludert markedsadgang for sjømat. Vi kan ikke gi detaljer om forhandlinger som fortsatt pågår.*» Ask viser til at etter det Energi og Klima har fått bekreftet har markedsadgang for sjømat vært en viktig grunn til at man ikke har kunnet innlede konkrete forhandlinger.

I [referatet fra EØS-rådsmøtet i november 2022 som ble offentliggjort i forbindelse med EØS-rådet nå i mai \(se egen sak\)](#), uttalte EØS EFTA-ministrene at «*We also attach great importance to the parallel negotiations on market access for fish and marine products with a view to promoting a continuous and balanced strengthening of trade and economic relations.*» I et eget innlegg fra utenriksminister Huitfeldt på samme møte understreket hun at «*Parallel negotiations are under way on market access for fish and seafood. The EU is dependent on imports of seafood from Norway. (...) Today's tariff regime imposes substantial burdens on importers and exporters. We expect the negotiations to lead to substantial improvements in the trade regime for seafood.*»

Jo lenger forhandlingene om en ny periode for EØS-midlene og markedsadgang for fisk trekker ut, jo større er faren for et gap mellom inneværende og ny periode. Dette vil naturlig nok kunne få konsekvenser for prosjekter i mottakerland som ønsker å søke om å videreføre sine aktiviteter fra en inneværende til ny periode, men det vil også kunne få konsekvenser for kontoret i Brussel som administrerer EØS-midlene (FMO). På henvendelse fra Energi og Klima viser FMO til Utenriksdepartementet når det gjelder spørsmål om konsekvenser for organisasjonen som følge av at man ikke blir enige om nye midler. I [redegjørelsen til Stortinget 3. mai](#) understreket utenriksminister Huitfeldt at «*Fordi forhandlingene tar tid, risikere vi nå et gap mellom dagens ordning med EØS-midler og en ny periode. Det er uheldig.*»

Rettsakter:

Neste møte i EØS-komiteen finner sted 13. juni 2023. Liste med omtale av EU-rettsakter som EØS-komiteen ville kunne fatte beslutninger om på møtet ble oversendt Europautvalget 30. mai. Listen består av 55 rettsakter. Det er til sammen 11 rettsakter som tilhører gruppe 1 og hvor det må tas forbehold om Stortingets samtykke etter EØS-avtalens artikkel 103.

Gruppe 1: Rettsakter som krever lov- eller budsjettendring samt rettsakter som krever forskriftsendring som vurderes å gripe vesentlig inn i norsk handlefrihet

De to første rettsaktene på listen nedenfor omhandler medisinsk utstyr og hører til Helse- og omsorgsdepartementet. Det fremgår i EØS-notatene at gjennomføring av rettsaktene krever endring i lov om medisinsk utstyr, og det er derfor tatt forbehold om Stortingets samtykke. Dette gjelder:

- *32023R0502 Delegert kommisjonsforordning (EU) 2023/502 av 1. desember 2022 om endring av europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 2017/745 med hensyn til hvor ofte nye og fullstendige vurderinger av det meldte organet skal foretas*
- *32023R0503 Delegert kommisjonsforordning (EU) 2023/503 av 1. desember 2022 om endring av europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 2017/746 med hensyn til hvor ofte nye og fullstendige vurderinger av det meldte organet skal foretas*

De ni øvrige gruppe 1-rettsaktene omhandler økodesign og hører under Olje- og energidepartementet. I EØS-notat for disse rettsaktene fremgår det at «*Det er artikkel 103-forbehold på denne rettsakten fordi det foreløpig mangler lov hjemmel for å gjennomføre dette regelverket.*» Dette gjelder følgende rettsakter:

- 32019R1784 Kommisjonsforordning (EU) 2019/1784 av 1. oktober 2019 om fastsettelse av krav til miljøvennlig utforming av sveiseutstyr i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/125/EF
- 32019R0424 Kommisjonsforordning (EU) 2019/424 av 15. mars 2019 om fastsettelse av krav til miljøvennlig utforming av tjenere og datalagringsprodukter i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/125/EF og om endring av kommisjonsforordning (EU) nr. 617/2013
- 32019R2019 Kommisjonsforordning (EU) 2019/2019 av 1. oktober 2019 om fastsettelse av krav til miljøvennlig utforming av kjøle-/fryseapparater i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/125/EF, og om oppheving av kommisjonsforordning (EF) nr. 643/2009
- 32019R2020 Kommisjonsforordning (EU) 2019/2020 av 1. oktober 2019 om fastsettelse av krav til miljøvennlig utforming av lyskilder og separat forkoplingsutstyr i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/125/EF, og om oppheving av kommisjonsforordning (EF) nr. 244/2009, (EF) nr. 245/2009 og (EU) nr. 1194/2012
- 32019R2021 Kommisjonsforordning (EU) 2019/2021 av 1. oktober 2019 om fastsettelse av krav til miljøvennlig utforming av elektroniske skjermer i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/125/EF, om endring av kommisjonsforordning (EF) nr. 1275/2008, og om oppheving av kommisjonsforordning (EF) nr. 642/2009
- 32019R2022 Kommisjonsforordning (EU) 2019/2022 av 1. oktober 2019 om fastsettelse av krav til miljøvennlig utforming av husholdningsoppvaskmaskiner i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/125/EF, om endring av kommisjonsforordning (EF) nr. 1275/2008, og om oppheving av kommisjonsforordning (EU) nr. 1016/2010
- 32019R2023 Kommisjonsforordning (EU) 2019/2023 av 1. oktober 2019 om fastsettelse av krav til miljøvennlig utforming av husholdningsvaskemaskiner og kombinerte husholdningsvaskemaskiner/-tørketromler i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/125/EF, om endring av kommisjonsforordning (EF) nr. 1275/2008, og om oppheving av kommisjonsforordning (EU) nr. 1015/2010
- 32019R2024 Kommisjonsforordning (EU) 2019/2024 av 1. oktober 2019 om fastsettelse av krav til miljøvennlig utforming av kjøle-/fryseapparater til bruk ved direktesalg i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/125/EF
- 32021R0341 Kommisjonsforordning (EU) 2021/341 av 23. februar 2021 om endring av forordning (EU) 2019/424, (EU) 2019/1781, (EU) 2019/2019, (EU) 2019/2020, (EU) 2019/2021, (EU) 2019/2022, (EU) 2019/2023 og (EU) 2019/2024 med hensyn til krav til miljøvennlig utforming av servere og datalagringsprodukter, elektriske motorer og turtallsregulatorer, kjøle-/fryseapparater, lyskilder og separat forkoplingsutstyr, elektroniske skjermer, husholdningsoppvaskmaskiner og kombinerte husholdningsvaskemaskiner/-tørketromler samt kjøle-/fryseapparater til bruk ved direktesalg

Gruppe 2: Rettsakter som krever forskriftsendring som ikke griper vesentlig inn i norsk handlefrihet, samt rettsakter som ikke har konsekvenser for norsk lovgivning

Her gjøres det oppmerksom på en rettsakt under Arbeids- og sosialdepartementets område: Budsjettpost 07 20 03 01 (2023), Protokoll 31 – Trygd. I [EØS-notatet](#) fremgår følgende: «Budsjettposten er avsatt spesielt med det formål å legge til rette for geografisk og profesjonell mobilitet, herunder trygdekoordinering, av arbeidstakere i Europa, for å bekjempe hindringer

for den frie bevegелigheten og for å bidra til etablering av et reelt arbeidsmarked på europeisk nivå. (...) Budsjettposten er noe redusert i EUs budsjett i forhold til tilsvarende poster for 2022. EØS/EFTA-landenes andel er imidlertid noe økt. Dette skyldes at EØS/EFTA-landenes BNP får innvirkning på størrelsen av denne andelen, som nå er økt fra 2,5 % til 3,4 %. Budsjettposten utgjør € 7 900 000 i EUs budsjett for 2023. EFTAs andel (3,4 %) beløper seg til € 269 470, hvorav Norges andel (93,76 %) utgjør totalt € 252 666 (foreløpige tall for 2023 oppgitt av EFTA-sekretariatet). Kostnadene vil bli dekket innenfor de ordinære rammer for Arbeids- og velferdsdirektoratet.»